

Голові спеціалізованої вченої ради К 26.891.02
Інституту підготовки кадрів державної служби
зайнятості України
доктору наук з державного управління, професору
Войтович Радмили Василівні

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора,
старшого наукового співробітника Терент'євої Анни Валеріївни на
дисертацію Ренькас Тетяни Ігорівни «Міжрегіональне співробітництво
західних областей України: становлення і перспективи розвитку», подану на
здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за
спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Актуальність теми дисертації. Розвиток міжрегіонального співробітництва західних областей України є однією із характерних рис інтеграційних і субінтеграційних процесів у Європі та Україні. Позитивний ефект від розширення ЄС визначається рівнем та динамікою розвитку як української економіки в цілому, так і регіонів, їх здатністю адаптуватися до змін на міжнародних ринках.

Активізація міжрегіонального співробітництва є одним із факторів регіональної політики та регіонального розвитку, на основі якого визначено проблеми транскордонного та прикордонного співробітництва західних областей України та шляхи їх розв'язання. Одночасно встановлюється і міжрегіональне партнерство з адміністративно-територіальними одиницями країн ЄС, які виступають донорами та реципієнтами європейського досвіду через єврорегіони. Міжрегіональне співробітництво є конкретною формою, але не відокремленим інструментом розв'язання регіональних проблем. Воно матиме довгостроковий стійкий ефект тільки як складова цілісного, ретельно прорахованого механізму регіонального розвитку, що має базуватися на просторовому підході та розвиненому інституційному підґрунті.

Визначення повноважень регіонів України в частині їх прав і обов'язків

щодо прямого налагодження міжрегіональних зв'язків буде ще однією ознакою просування України на шляху децентралізації та впровадження принципу субсидіарності, ще одним кроком, що наблизить нашу державу до вступу в ЄС. Співпраця в рамках єврорегіонів сприяє розвитку у сфері торгівлі, культури, освітньої діяльності тощо. Така співпраця також допомагає швидше адаптуватися до європейського законодавства та підвищити рівень життя населення.

Водночас, незважаючи на значну розробленість проблематики міжрегіонального співробітництва вітчизняними і зарубіжними дослідниками, малодослідженою залишається проблема міжрегіональної співпраці як основи забезпечення партнерства на регіональному рівні. Це зумовлює потребу визначення пріоритетів розвитку та шляхів удосконалення міжрегіонального співробітництва західних областей України як найбільш географічно наближених до країн ЄС. Із метою ефективного розвитку територій західних областей України необхідно розробити практичні рекомендації щодо шляхів удосконалення механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва в цих областях з урахуванням інтеграційного шляху нашої держави у європейське співтовариство.

Крім того актуальність теми підтверджується її зв'язком з науковими дослідженнями кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України, які здійснювались у межах комплексного наукового проекту “Державне управління та місцеве самоврядування” (ДР № 0199U002827), а саме виконання науково-дослідної роботи “Обґрунтування теоретико-методологічних та практичних аспектів інноваційних підходів до регіонального управління та розвитку” (ДР № 0112U002449). Автором досліджено такі теми, як “Формування міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України” та “Інституційне забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України”.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Основні положення й висновки дисертаційного дослідження відповідають чинним вимогам Міністерства освіти і науки України, що висуваються до дисертаційних робіт. У дисертації успішно досягнуто поставлену мету, що полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва в західних областях України.

Автор вирішує комплекс наукових завдань: визначає ступінь теоретичної розробленості досліджуваної проблеми на підставі наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених; аналізує нормативно-правове регулювання міжрегіонального співробітництва в Україні; характеризує стан вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України; проводить аналіз зарубіжного досвіду країн ЄС щодо формування механізмів міжрегіонального співробітництва; пропонує шляхи вдосконалення механізмів реалізації програм із забезпечення міжрегіонального співробітництва західних областей України відповідно до вимог ЄС; розробляє проект Концепції і на її основі Дорожню карту модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, в яких визначено мету, комплекс заходів, принципи, шляхи, основні пріоритети та етапи державної підтримки розвитку регіонів, для формування інноваційних стратегій дієздатного самодостатнього економічного розвитку їх територій, підвищення якості співпраці та посилення інтегральної конкурентоспроможності.

У ході дослідження дисертантом використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи, а саме: системного аналізу – для дослідження процесу становлення та розвитку міжрегіонального співробітництва, зарубіжного досвіду провідних країн світу та європейських країн у формуванні міжрегіонального співробітництва (підрозділ 1.3); пошуково-бібліографічний – для пізнання, оцінки і огляду друкованих та електронних джерел за темою

дослідження (підрозділ 1.2.); абстрактно-логічний – для уточнення сутності основних категорій, понять і визначень міжрегіонального та транскордонного співробітництва (підрозділ 1.1.); статистичного аналізу – для дослідження вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України (підрозділ 2.1.); системно-аналітичний – під час аналізу законодавчих актів та інших нормативних документів (підрозділ 1.2.); діалектичний, логічний, прогностичний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків (підрозділи 3.1-3.3); графічний – для наочного подання статистичного матеріалу та схематичного зображення інформаційного забезпечення міжрегіонального співробітництва (розділи 2 та 3).

Сформульовані дисертантом Ренькас Т.І. наукові положення, висновки та рекомендації достатньо обґрунтовані, підтверджені комплексним аналізом наукової та спеціальної літератури, значним масивом емпіричного та аналітичного матеріалу. В роботі широко використовуються розробки вітчизняних і закордонних вчених з питань міжрегіонального співробітництва.

Структура дисертаційної роботи є логічною. Висновки за розділами та загальні висновки дисертації достатньо аргументовані та логічно сформульовані, ґрунтуються на проведеному дослідженні та отриманих результатах.

Наукове значення дисертаційного дослідження, достовірність і новизна наукових положень підтверджуються теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій дослідження, апробацією його результатів під час проведення науково-комунікативних заходів. До найбільш важливих результатів, що характеризують наукову новизну дослідження, належать такі:

уперше: розроблено проект Концепції і на її основі Дорожню карту модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, в яких визначено мету, комплекс заходів, принципи, шляхи, основні пріоритети та етапи державної підтримки розвитку регіонів,

для формування інноваційних стратегій дієздатного самодостатнього економічного розвитку їх територій, підвищення якості співпраці та посилення інтегральної конкурентоспроможності;

удосконалено:

організаційно-правовий механізм впливу держави на розвиток територій західних областей України через удосконалення інституційного забезпечення та інфраструктури міжрегіонального співробітництва відповідно до стандартів ЄС, розвиток кооперованих зв'язків між окремими суб'єктами економічної діяльності (шляхом створення агенцій регіонального розвитку, інноваційних кластерів, індустриальних парків, торгово-промислових палат, асоціацій тощо), перетворення управлінських систем міжрегіонального співробітництва у відкриті системи з великим рівнем диверсифікації діяльності, транспарентності, гнучкості, домінуючої орієнтації на потреби об'єкта управління, запровадження форсайт-технологій за умови обов'язкової уніфікації українського законодавства з європейським правом; унормування повноважень та відповідальності органів влади різних рівнів із урахуванням децентралізації та принципу субсидіарності;

фінансово-економічний механізм шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату в західних областях України, залучення інвестиційних ресурсів суб'єктів господарювання для реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства; використання програмного підходу в освоєнні бюджетних коштів, надання пріоритетності фінансуванню міжрегіональних проектів у рамках міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва; використання усіх можливих вітчизняних і міжнародних джерел фінансування (у тому числі тих, що виділяються в рамках міжнародної технічної допомоги);

інформаційний механізм, яким передбачається посилити державну регіональну політику розвитку західних регіонів держави, спрямовану на створення відповідної інформаційно-аналітичної бази про наявні ресурси і економічний потенціал регіонів через розширення мережі інформаційно-

управлінських структур із підтримки інноваційних форм міжрегіонального (транскордонного) співробітництва (інформаційні центри, спеціалізовані геоінформаційні системи, регіональні інформаційно-інноваційно-освітні комплекси, інноваційні центри транскордонного співробітництва).

дістали подальшого розвитку:

трактування понять: міжрегіональне співробітництво як одного з механізмів активізації співробітництва між регіонами країн або регіонами в країні, між органами публічної влади та іншими структурами, що має на меті реалізацію інноваційних процесів і залучення інвестицій, спрямованих на формування нових центрів економічного зростання, завдяки оптимізації використання ресурсів регіонів як головного джерела соціально-економічного розвитку країни; транскордонне співробітництво як інструменту співпраці суміжних територій сусідніх держав, з'єднаних спільним кордоном, спрямованого на встановлення та підтримку взаємовигідних контактів між територіальними громадами, органами публічної влади задля вироблення стратегії спільних дій, ініціювання проектів, реалізація яких відповідає інтересам прикордонних регіонів у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством шляхом укладення угод про співробітництво в окремих сферах.

концептуальні підходи до формування державної регіональної політики щодо розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України зокрема, обґрунтована необхідність використання сталого розвитку регіонів та потенціалу такої співпраці для вирішення основоположних проблем даних територій, враховуючи динаміку регіонального розвитку; рівень можливостей держави і регіонів щодо активізації соціально-економічного, науково-технічного, екологічного, культурного розвитку суб'єктів співробітництва, відкритості влади і бізнес-структур, а також рівень поінформованості населення щодо проведення регіональної політики з даного питання.

Отримані теоретичні та практичні результати вирішують важливе

наукове завдання в галузі науки “Державне управління”, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва в західних областях України з урахуванням інтеграційного шляху нашої держави у європейське співтовариство.

Практичне значення одержаних результатів обумовлено їх теоретико-прикладним характером, а також впровадженням у практичну діяльність Департаментом економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Тернопільської обласної державної адміністрації під час розроблення та підготовки інформаційних матеріалів до заходів із реалізації політики у сфері європейської інтеграції, що проводилися в першому півріччі 2015 року (довідка від 16.03.2016 № 12/01-10-1/323); Канівською міською радою Черкаської області в процесі розроблення та підготовки програм розвитку міжрегіональних відносин м. Канева з містами-побратимами: Члухівський повіт (Польща), Кобрин (Білорусь), Фірзен (Німеччина) та ін. (довідка від 12.11.2016 № 01-01-32/2171); Комітетом з питань духовності і культури Верховної Ради України під час розробки та підготовки матеріалів парламентських слухань на тему: “Стратегія культурно-інформаційного розвитку держави: міжрегіональний діалог” (довідка від 21.12.2016 № 04-22/12-600(311926).

Зазначене свідчить, що висновки та пропозиції дисертаційного дослідження можуть бути використані центральними, регіональними та місцевими органами державної влади в процесі формування регіональної політики, а саме в міжрегіональному та транскордонному співробітництві України.

Оцінка повноти викладення дослідження в опублікованих роботах. Теоретичні положення і практичні рекомендації, що сформульовані в дисертаційній роботі, достатньою мірою відображені в публікаціях автора. За темою дисертації опубліковано 15 наукових праць, з них чотири – у

наукових фахових виданнях з державного управління, одна – у науковому виданні іноземної держави за напрямом, з якого підготовлено дисертацію, 10 тез доповідей – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій. У науковій праці, підготовленій здобувачем у співавторстві з Н. Кризиною, проаналізовано нормативно-правове регулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва України.

Ідентичність змісту автореферату та основних положень дисертації. Аналіз змісту автореферату та дисертації підтверджує ідентичність структури, логіки викладання матеріалу, відповідність основних положень та висновків за розділами. Оформлення дисертації та її автореферату здійснено відповідно до чинних вимог Міністерства освіти і науки України.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертацію Т. І. Ренькас водночас потрібно висловити деякі зауваження, побажання й дискусійні положення:

1. У підрозділі 1.1. дисертантом досліджено підходи до визначення сутності міжрегіонального співробітництва, проте недостатньо приділено уваги основним аспектам становлення міжрегіонального співробітництва в Україні.

2. У підрозділі 1.1 дисертації, при аналізі нормативно-правового регулювання міжрегіонального співробітництва. здобувачка намагалася охопити якнайширше коло документів, чим подрібнює та спрощує інтенції до розкриття теми. Грунтовний аналіз 2-3 документів міг би поглибити сутність дослідження.

3. У підрозділі 2.1. «Аналіз формування державної політики щодо розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України» не виокремлено інструменти побудови нової моделі регіональної політики за темою дослідження.

4. Цікавою, на нашу думку, у підрозділі 2.2 є пропозиція створити спеціальний дорадчий – Координаційну раду з питань міжрегіонального

співробітництва та прискорення євроінтеграційних процесів. Однак автор обмежилася лише визначенням мети її функціонування та основних завдань, які на неї покладатимуться. Проте надзвичайно важливим залишається питання організаційного підпорядкування та фінансового забезпечення такого органу.

5. Дорожню карту модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, наведену у табл. 3.5, доцільніше було б представити у графічній формі із зазначенням механізмів реалізації.

Проте ці зауваження не знижують наукової цінності дисертації, яка виконана на високому науковому теоретичному рівні й містить важливі практичні рекомендації щодо вдосконалення державного управління в галузі охорони здоров'я України.

Загальний висновок по дисертаційній роботі. Дисертаційна робота в цілому є завершеним науковим дослідженням на актуальну тему, в якій отримані нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують конкретне науково-практичне завдання, що полягає у вдосконаленні механізмів міжрегіонального співробітництва західних областей України відповідно до вимог ЄС та визначено, що міжрегіональне співробітництво є інструментом інтеграційного розвитку, який не тільки вирішує проблемні питання забезпечення життєдіяльності регіону, а й створює підґрунтя для економічного зростання; встановлено, що пріоритетність застосування міжрегіональної співпраці зумовлюється потребою адаптації економічних суб'єктів до підвищення ролі інтеграційних процесів у світовій та національній економіці (участь регіонів у такій співпраці та взаємодія сприятимуть створенню організаційно-економічних передумов їх сталого розвитку); визначено, що стимулювання міжрегіонального співробітництва сприятиме подоланню міжрегіональних диспропорцій і розв'язанню соціальних проблем, раціональному використанню наявного економічного потенціалу і місцевих конкурентних переваг.

Тому шляхами вдосконалення механізмів реалізації програм із

забезпечення міжрегіонального співробітництва західних областей України є: забезпечення адаптації інституційного й нормативно-правового забезпечення міжрегіонального співробітництва в Україні; збільшення ресурсного забезпечення міжрегіонального співробітництва.

Зміст автореферату і дисертації є ідентичними. Робота відповідає вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління.

З огляду на викладене є всі підстави стверджувати, що дисертаційна робота повністю відповідає вимогам пункту 11 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567, а її автор – Ренькас Тетяна Ігорівна, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент -

доктор наук з державного управління,
старший науковий співробітник, професор,
завідувач кафедри державної служби, управління та
навчання за міжнародними проектами Інституту
державного управління у сфері цивільного захисту

А.В. Терент'єва

Підпис Терент'євої А.В. засвідчую:
Начальник Інституту державного управління
у сфері цивільного захисту,
доктор наук з державного управління, доцент

П.Б. Волянський

« _____ » _____ 2018 р.